

Dalekowschodnie podejście do problematyki maskowania

Streszczenie

W opracowaniu przedstawiono problematykę związaną z historycznym i współczesnym podejściem Chin do zagadnień łączących się z maskowaniem, podstępem i mistyfikacją. Zasadnicze treści obejmują charakterystykę uwarunkowań historycznych, wpływających na chiński stosunek do podstępu, oraz egzemplifikację współczesnego traktowania przez Chiny problematyki maskowania. Zaprezentowano dociekania na temat chińskich działań dezinformacyjnych, które są coraz częściej oceniane przez ekspertów jako równie agresywne, jak analogiczne działania Federacji Rosyjskiej. Rozważania podjęte w rozdziale dotyczą także wybranych aspektów ukrywania. Przedstawiono też przykłady rozwiązań w sferze pozorowania z wykorzystaniem zaawansowanych metod i sposobów oraz sprzętu specjalistycznego.

Słowa kluczowe: maskowanie, dezinformacja, podstęp, Chiny, siły zbrojne, bezpieczeństwo.

* Krzysztof Wysocki – dr hab. inż., Akademia Sztuki Wojennej, Instytut Wsparcia i Zabezpieczenia Działań na Wydziale Wojskowym, profesor uczelniany; k.wysocki@akademia.mil.pl.

Wprowadzenie

Rola poszczególnych form maskowania, w tym przede wszystkim dezinformacji, w operacjach militarnych oraz działaniach dyplomatycznych, od dawna była doceniana przez chińskich przywódców wojskowych i strategów. W swej historii Chińczycy nie tylko stosowali różne formy maskowania, ale udoskonalali je w kolejnych wiekach, przekształcając stosowanie podstępów strategicznych i taktycznych w wyrafinowaną sztukę, która może być jednym z wielu zagrożeń współczesnego świata. Ponadto Chiny swobodnie uciekają się do ofensyw cybernetycznych, szpiegostwa elektronicznego, nielegalnego pozyskiwania informacji i wojen informacyjnych. W tym kontekście starożytna chińska klątwa: *Obyś żył w ciekawych czasach*, zyskuje szczególnie na znaczeniu.

Pomimo tej długiej tradycji, w polskiej publicystyce wojskowej niewiele opracowań na temat chińskiej potęgi militarnej dotyka kwestii wykorzystania podstępu przez Chińską Armię Ludowo-Wyzwoleńczą (ChAL-W). Tymczasem Chiny uważają dezinformację za kluczowy element polityki bezpieczeństwa narodowego i planowania wojskowego, a dowódcy ChAL-W nadal podkreślają znaczenie stosowania podstępu. Jest to szczególnie widoczne na poziomie taktycznym, gdzie armia chińska aktywnie stosuje szeroki wachlarz środków maskowania.

Wpływ uwarunkowań historycznych na chińskie podejście do podstępu

Wśród wielu historycznych wpływów na chińskie myślenie można wskazać jako przykładowe grę *weiqi* i historię *Trzech Królestw*.

Gra *weiqi*², w porównaniu z klasycznymi szachami, jest rozgrywana na większej planszy (teren), dłużej (czas, cierpliwość), z wielostronnym zakresem przesunięć i wieloma alternatywami do rozważenia odnośnie do ruchów (niejednoznaczność i elastyczność). Koncentruje się na *pozycjonowaniu* i *rozszerzaniu terytorium* (manewrowaniu z mniejszym naciskiem na wyniszczenie). Jej

2 *Weiqi* – mająca ponad 2500-letnią chińską grę planszową dla dwóch graczy, ma siatkę z 19 liniami poziomymi i 19 liniami pionowymi, tworzącymi 361 przecięć (skrzyżowań). Przeciwnicy, pamiętając o „statusie życia” swoich grup, dodają „kamienie” na skrzyżowaniach, aby tworzyć formacje i potencjalne terytoria. Celem jest poszerzanie własnego terytorium i atakowanie słabych grup przeciwnika, dopóki przeciwnik nie straci swojej przewagi. Zob.: <http://www.usgo.org/brief-history-go> [dostęp: 5.01.2022].

wpływ można dostrzec w chińskiej skłonności do zdobywania terytoriów – niezmiernie szerokie spektrum rozmaitych działań zbrojnych, trudnych nawet do precyzyjnego podziału na kategorie, stanowi pewną cechę specyficzną Chin³.

*Opowieści o Trzech Królestwach*⁴ (oparte na wydarzeniach historycznych) opowiadają o życiu panów feudalnych i ich otoczenia, pragnących obalić chylącą się ku upadkowi dynastię Han lub przywrócić jej świetność. Choć w tej powieści opisano dzieje dosłownie setek bohaterów, koncentruje się ona na trzech blokach, które powstały na gruzach państwa dynastii Han i z których ostatecznie uformowały się trzy państwa: Shu Han, Wei i Wu. Północne królestwo Wei, ze swoimi obfitymi zasobami i oddziałami (siłą wyższą), było przyzwyczajone do zagrażania słabszym militarnie królestwom Shu i Wu na południu. Królestwo Shu nieustannie szukało sojuszu z równie słabym królestwem Wu, którego rzeka i górzysty teren łagodziły częściowo jego militarną słabość w stosunku do Wei⁵.

Wrodzona dwuznaczność, podstęp i nieodgadnienie wynikające z ogromnych kombinacji historii *weiqi* i Trzech Królestw są zachowane w chińskich umysłach, kulturze i myśleniu strategicznym. Wyjaśnia to nieodłączną skłonność Chińczyków do tworzenia sojuszy – wcześniej ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), a ostatnio z narodami zaangażowanymi w projekt „Jeden pas i jedna droga”⁶ – dla osiągnięcia swoich celów.

W każdej grze wykorzystuje się sprytne długoterminowe strategie, aby zwyciężyć. Pojęcia *podstępu* i *mistyfikacji* mają długą historię w chińskiej myśli strategicznej. Stratedzy wojskowi, tacy jak Xun Yu (stan Wei), Zhou Yu (stan Wu) i Zhuge Liang (królestwo Shu) są nadal czczeni w chińskiej literaturze i kulturze popularnej. Na zmyleniu przeciwnika opiera się azjatycka

3 W Chinach w okresie ponad dwóch tysięcy lat funkcjonowało cesarstwo obejmujące niemal całą Azję Wschodnią (prócz Wysp Japońskich) i spore obszary Azji Centralnej. Zob.: *The Chinese World Order*, red. J.K. Fairbank, Harvard University Press, Cambridge Mass 1968.

4 XIV-wieczna powieść chińska, autorstwa Luo Guànzhōnga, której akcja toczy się w burzliwych latach upadku dynastii Han i w epoce Trzech Królestw. Akcja utworu zaczyna się w 169 r. n.e., a kończy w 280 r., w momencie ponownego zjednoczenia Chin.

5 L. Guànzhōng, *Dzieje Trzech Królestw*, Czytelnik, Warszawa 1972.

6 *Jeden pas, jedna droga* (ang. *One Belt, One Road*) – współczesna inicjatywa władz Chińskiej Republiki Ludowej, mająca na celu reaktywację Jedwabnego Szlaku. Została przedstawiona jako strategiczny projekt ekonomiczny i inicjatywa polityczna przez przewodniczącego Xi Jinpinga w 2013 roku. Por.: *Belt and Road Initiative*, <https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative> [dostęp: 15.01.2022].

sztuka wojny. *Wojna jest Tao wprowadzania w błąd* – czytamy w pierwszym rozdziale *Sztuki wojny*⁷ Sun Tzu. *Wojna to sztuka oszukiwania. Dlatego ten, kto jest gotów do walki, powinien udawać, że tak nie jest.*

Dzieło Sun Tzu⁸, jednego z największych teoretyków wojskowych Dalekiego Wschodu, na zawsze wpisało się do kanonu opracowań dotyczących strategii wojskowej. Jego *Sztuka wojny* była przez ponad dwa tysiące lat kluczowym źródłem informacji dla chińskich strategów i przywódców wojskowych.

Zgodnie z teorią Sun Tzu, podstęp polegał na wykorzystaniu dezinformacji oraz sprytu tak, aby uzyskać przewagę nad przeciwnikiem. Opisane przez Sun Tzu dokonania generała Ch'i, Sun Pina, z 341 roku p.n.e., dostarczają interesujących przykładów zastosowania w praktyce podstępu i mistyfikacji. Zdarzenia te miały miejsce na terenie współczesnych północnych Chin. Generał Sun Pin wpadł na pomysł, jak można podstępem pokonać generała P'ang Chana i wpędzić go w zasadzkę. Fortel polegał na tym, aby pierwszego dnia żołnierze generała Sun Pina po wkroczeniu na terytorium Wei rozpalili sto tysięcy ognisk, następnego dnia pięćdziesiąt tysięcy, kolejnego już tylko trzydzieści tysięcy. W ten sposób Sun Pin dał do zrozumienia, że jego armia masowo dezerceruje, co tylko zachęciło przeciwnika do ataku. P'ang Chan dał się oszukać i poprowadził swoje wojsko przez wąski wąwóz, w którym Sun Pin urządził zasadzkę. Kiedy P'ang Chan przybył w to miejsce, zażądał pochodni, by odczytać pozostawiony przez Sun Pina znak. W ten sposób nieświadomie dał sygnał ukrytym łucznikom Sun Pina, którzy w kierunku świecącej pochodni rozpoczęli ostrzał nieświadomego zasadzki generała P'ang Chana. Treść napisu w wąwozie była następująca: *P'ang Chan umrze pod tym drzewem*⁹.

W *Sztuce wojny* Sun Tzu możemy również przeczytać, że *tym, co podczas ataku wroga czyni armię [...] niepokonaną, jest połączenie normalności z anormalnością. [...] Podczas wojny na ogół stosuje się czynniki normalne. Zwycięstwo osiągnąć można jednak wyłącznie dzięki temu, co anormalne. [...] Kto potrafi dobrze posługiwać się anormalnością, zdolny jest przemieniać się*

7 *Sztuka wojny* została napisana w VI wieku p.n.e. przez Sun Tzu (Sun Zi). Składa się z 13 rozdziałów, każdy z nich jest poświęcony jednemu elementowi sztuki wojennej. Zob. Sun Tzu, *Sztuka wojny*, Wyd. Przedświt, Warszawa 1994.

8 Sun Tzu (Sun Zi) – ur. 544 p.n.e., zm. 496 p.n.e. – jeden z najbardziej znanych teoretyków wojskowych Dalekiego Wschodu, autor *Sztuki wojny*, najstarszego na świecie podręcznika sztuki wojennej. Zob.: https://pl.wikipedia.org/wiki/Sun_Zi [dostęp: 15.01.2022].

9 Por.: J. Latimer, *Deception in War*, John Murray, Londyn 2001.

w nieskończoność, niczym niebo i ziemia, a zatem jest niezmordowany jak nurt rzeki¹⁰.

Od najdawniejszych czasów chińscy stratedzy niezmiennie opowiadali się za takimi sposobami działania i poświęcali ich opisywaniu wiele ksiąg. W jednej z nich przedstawili 36 chytrych sztuczek¹¹.

W pracy tej, spośród 36 forteli, jako przykładową sentencję można zaprezentować fortel *pustego miasta*, tak zwanego podwójnego blefu, który został opisany jako rada: *gdy nie pragniemy walki, możemy powstrzymać wroga od ataku, nawet jeśli granica naszych linii będzie narysowana patykiem w piasku. Wszystko czego potrzebujemy to rzucić na scenę rozgrywki jakiś element, który zupełnie nie pasuje do przemyśleń przeciwnika i zburzy jego ocenę sytuacji*. Sugestię tę można interpretować, że należy okazać wrogowi rzeczywistą słabość, aby pomyślał, że to podstęp. Co ważne, jest to element wojny psychologicznej – musimy mieć pewność, że wróg zachowa się ostrożnie i zacznie być podejrzliwy¹².

Innym opisanym fortelem w tym samym dziele jest: *hałasuj na wschodzie, a zaatakuj na zachodzie*. Autor interpretuje tę sentencję jako *odciąganie uwagi przeciwnika od miejsca, w którym planujemy atak. Gdy to my mamy uderzyć, musimy to zrobić tak, by wysiłek obronny strony przeciwnej był bezproduktywny*. Warunkiem wstępnym sukcesu jest to, że przeciwnik nie może znać naszych prawdziwych zamiarów. Jeśli w przeszłości nasze poczynania były przewidywane przez przeciwnika, należy uważać, aby wzorce naszego zachowania się nie powtórzyły¹³.

Inne dzieło z epoki Ming, *Worek strategii* Yin Bings-hanga, już bardziej otwarcie mówi o licznych formach, jakie może przybrać podstęp. *Nic nie jest tak ważne, jak umiejętność zwodzenia wroga, zwodzenia metodycznego i wykorzystującego własne zachowania i wartości: można go oszukiwać, bo jest szczery, bo jest chciwy, bo pozwala na to jego głupota, bo wiadomo, że jego działania są zbyt delikatne*.

Jednak samo oszukiwanie nie wystarczy. To tylko jeden z elementów manewru, który ma prowadzić do zwycięstwa. *Tworzenie pozorów to za mało, żeby zadać przeciwnikowi klęskę. Ale cios, który pada tuż potem, bywa porażający*. Celem gry pozorów jest stworzenie jak najlepszych warunków do

10 Zob.: Sun Tzu, *Sztuka wojny*, wyd. cyt.

11 Sun Wu, Sun Bin, *Sztuka wojny oraz 36 chytrych sztuczek*, tłum. J. Zawadzki, 2008.

12 Por.: P. Plebaniak, *36 forteli. Chińska sztuka podstępu układania planów i skutecznego działania*, Wyd. Zysk i Sk-a, Warszawa 2020.

13 Tamże.

podjęcia działań, o czym mówi podstęp siódmy – *przemienić złudzenie w rzeczywistość – żeby naprawdę zmylić, trzeba najpierw zmylić, a potem przestać oszukiwać. Złudzenie narasta, aż osiąga szczyt, a wtedy następuje atak siłowy. Cios pozorowany, cios pozorowany, cios prawdziwy*¹⁴.

Chińscy teoretycy wojskowi zawsze wysoko cenili działania polegające na zmyleniu przeciwnika i uważali, że taka umiejętność jest główną zaletą wojownika, ważniejszą od odwagi, heroizmu, poświęcenia. W tradycji azjatyckiej zwycięstwo dzięki podstępowi zasługuje na najwyższy podziw, zwycięstwo dyplomatyczne zajmuje drugie miejsce, a odniesione dzięki sile zbrojnej plasuje się dopiero na trzeciej pozycji¹⁵.

Współczesne podejście Chin do problematyki maskowania

Dwubiegunowy świat, który się wyłonił po długiej wojnie światowej, skupił się na rozwoju technologii umożliwiającej globalną dominację. Posiadanie potężnego potencjału morskiego stało się warunkiem koniecznym. Chińska Republika Ludowa była postrzegana jako odległy gracz skupiony na własnych sprawach wewnętrznych. Zaangażowanie USA w wojnę koreańską i wietnamską spowodowało jednak, że uwaga świata została skierowana również na Państwo Środka. Ponadto Chiny nie stworzyły liczących się sił morskich do walki z Tajwanem, co pomogło temu krajowi w dalszym rozwoju w odosobnieniu i bez większej kontroli – aż do lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, kiedy to Chiny zaczęły zaznaczać swoją obecność na scenie globalnej. Wojsko chińskie również zrezygnowało z polegania na przewadze liczebnej na rzecz ery modernizacji i dominacji technologicznej. Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza (ChAL-W) skrycie i w tajemnicy rozwijała swoje możliwości w dziedzinie nauki i technologii, przemysłu, lotnictwa i przestrzeni kosmicznej, technologii raketowej i systemów broni, unikając przy tym należytego zainteresowania innych krajów. Dziś Chiny łączą swoje cywilne patenty i technologie wojskowe, tak, aby dalej rozwijać narodowe interesy, a większość planów jest długoterminowa i przeważnie utrzymywana w tajemnicy¹⁶.

14 Por.: J. Deuve, *Tajna historia podstępu w czasie II wojny światowej*, Muza SA, Warszawa 2010, s. 6.

15 Tamże, s. 7.

16 Por.: P. Jaidka, *Deception, Denial, Distortion and Disinformation (D4) by China*, <https://www.vifindia.org/article/2020/november/17/deception-denial-distortion-and-disinformation-d4-by-china> [dostęp: 13.12.2021].

• Dezinformacja.

W latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku chińska diaspora w regionie Azji Południowo-Wschodniej była nazywana pekińskimi końmi trojańskimi i nie bez powodu. Chiny poparły antyrządowe rewolucje w Indonezji, Malezji, Tajlandii i Mjanmamie (Birmie). Ponadto chińskie media podawały informacje, że przywódcy niektórych z tych krajów, zwłaszcza Tajlandii, są pochodzenia chińskiego, a ponad 70% bogactwa w niektórych z tych państw jest kontrolowane przez chińskich biznesmenów etnicznych, którzy regularnie kontaktują się z Państwem Środka¹⁷.

W latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku ChRL zakładała zagraniczne biura handlowe i dawała zagranicznym (etnicznym) obywatelom Chin specjalne przywileje inwestowania w ich ojczystym kraju. Odniosła w ten sposób ogromne korzyści z inwestycji dokonanych przez etnicznych Chińczyków z Azji Południowo-Wschodniej.

Chiny utkały sieć, niczym pajęczynę, z chińskimi emigrantami w najdalszych zakątkach świata. Stany Zjednoczone i Europa Zachodnia stały się głównym celem pozyskania przez Pekin zaawansowanych technologii – zarówno wojskowych, jak i cywilnych. Środki i sposoby ich zdobycia nie miały znaczenia. Chińskie szpiegostwo przemysłowe, poszukujące zaawansowanych technologii z USA i Europy, to legenda z udokumentowanymi zapisami w sądach¹⁸.

Służby wywiadowcze Państwa Środka, prywatne korporacje i inne podmioty bardzo często usiłują wykorzystywać chińskich obywateli lub osoby z powiązaniem rodzinnym w tym kraju, a które pracują za granicą, do pozyskiwania informacji w korporacjach i instytucjach. Korporacje amerykańskie i specjaliści od cyberbezpieczeństwa zgłaszają włamania do sieci komputerowych z urzędów o numerach IP umiejscowionych w Chinach. Istnieje domniemanie, że za tą aktywnością stoją chińskie korporacje lub rządowi sponsorzy, ale kontrwywiad nie jest w stanie ustalić sprawców i powiązać ich z państwowym patronatem¹⁹.

17 Zob.: R. Bhaskar, *China: Denial and deception*, <https://www.sify.com/news/china-denial-and-deception-news-columns-jkxrLifhdjdsi.html> [dostęp: 25.11.2021].

18 Por.: J. Raubo, *Wierzchołek szpiegowskiej góry lodowej? Chiński szpieg skazany w USA*, <https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/wierzcholek-szpiegowskiej-gory-lodowej-chinski-szpieg-skazany-w-usa>, [dostęp: 25.11.2021].

19 Zob.: M. Ciecierski, *Szpiegostwo przemysłowe opanowało cyberprzestrzeń*, <https://www.wywiad-gospodarczy.pl/cyberprzestrzen.html> [dostęp: 26.11.2021].

Obserwując działania Chin można zauważyć, że zaczęły powielać schematy agresywnej dezinformacji na wzór rosyjski. Oceniając ich starania można orzec, że tego stylu komunikacji Pekin się dopiero uczy. Rosja jest wobec Zachodu bardziej asertywna i zakłada, iż metodą pozyskiwania z jego strony respektu jest przede wszystkim strach. Chiny są bardziej reaktywne. Kreowanie zaś uznania międzynarodowego w ich wizji polega mniej na wywoływaniu strachu, a bardziej podziwu i uznania dla swoich osiągnięć. Analiza chińskiej polityki informacji i dezinformacji pozwala sformułować kilka ogólnych wniosków²⁰.

Chińskie działania dezinformacyjne poza granicami kraju są coraz częściej prowadzone równie agresywnie, jak analogiczne działania w tej domenie Federacji Rosyjskiej. Pozostają, jak się jednak zdaje, wciąż na niższym stopniu zaawansowania²¹. Rozpatrując poziom strategiczny, na którym są prowadzone działania chińskiej dyplomacji, można odnotować, że zaczęła ona korzystać z zachodnich mediów społecznościowych relatywnie niedawno. Analiza treści publikowanych w tych kanałach komunikacyjnych prowadzi do wniosku, że chińskie władze w latach poprzedzających pandemię poprzestawały na przybliżaniu własnych działań niechińskim odbiorcom i promowaniu pozytywnego obrazu swego kraju za granicą. Lata 2019 i 2020 przyniosły tu istotne zmiany w postaci coraz bardziej asertywnej, a często nawet agresywnej polityki, opartej na krytyce rozwiązań zachodnich, czynnych oskarżeniach o uprzedzenia wobec ChRL, wreszcie – uciekania się do manipulacji politycznej. Chiny czynią to przy tym w sposób coraz lepiej zorganizowany. W czerwcu 2019 roku chiński minister spraw zagranicznych powierzył chińskiemu „Global Times” zadanie monitorowania serwisów społecznościowych pod kątem informacji na temat Państwa Środka. Działania informacyjne są wspierane również przez fałszywe konta wywodzące się z tego państwa²².

20 Por.: T. Chłoń, K. Kozłowski, *Wybrane studia przypadku systemowych działań dezinformacyjnych: Rosja i Chiny* [w:] *Platforma przeciwdziałania dezinformacji – budowanie odporności społecznej, badania i edukacja*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2021, s. 54.

21 *Tweeting through the Great Firewall*, Australian Strategic Policy Institute, www.aspi.org.au/report/tweeting-through-great-firewall [dostęp: 13.12.2020].

22 *Dyplomacja publiczna w ChRL w mediach społecznościowych*, Biuletyn PISM, www.pism.pl/publikacje/Dyplomacja_publiczna_ChRL_w_mediach_spoecznościowych [dostęp: 23.12.2021].

- **Ukrywanie.**

Wojska lądowe ChAL-W utrudniają identyfikację celów przy użyciu realistycznych środków, aby połączyć je z tłem środowiska działań. Według chińskich opracowań²³, gdy liczba prawdziwych i pozornych celów osiąga odpowiednią proporcję, prawidłowe ukrycie i zamaskowanie żołnierzy i sprzętu powoduje dziesięciokrotne zwiększenie żywotności i zdolności przetrwania sił i sprzętu wojskowego.

Chińska armia unika schematów taktycznych i operacyjnych, stosując różnorodne środki przeciwozpoznania oraz rozproszenie i decentralizację potencjału wojskowego. Siły zbrojne Państwa Środka używają różnego rodzaju schematów siatek i pokryć oraz farb maskujących, tak, aby sprostać różnym uwarunkowaniom środowiskowym (zob. fotografie 1 i 2).

Źródło: <https://imgs.wantubizhi.com/upload> [dostęp: 3.01.2022].

Fotografia 1. Budynek z założoną na dachu siatką maskującą w kolorystyce otoczenia

23 Zob.: <http://mil.news.sina.com.cn/p/2005-10-26/1155326874.html> [dostęp: 27.12.2021].

Źródło: <https://www.armyrecognition.com> [dostęp: 3.01.2022].

Fotografia 2. ZDT-05 wóz chińskiej piechoty morskiej

Nowo opracowane pokrycia maskujące zapewniają maskowanie w pełnym zakresie, z możliwością stosowania do różnego sprzętu i rozmaitych obiektów wojskowych. Pośród zróżnicowanej gamy nowych rozwiązań i wzorów możemy wyróżnić między innymi pokrycia maskujące sprzętu wojskowego (fotografia 3), mobilne pokrycia maskujące (fotografia 4) oraz mobilne hangary z podpinkami antyradarowymi i pokryciami maskującymi (fotografia 5).

Źródło: <https://www.zhihu.com/column/p/29727611> [dostęp: 4.01.2022].

Fotografia 3. Żołnierz ChAL-W ukrywający sprzęt wojskowy za pomocą pokrycia maskującego

Źródło: <http://i.guancha.cn/news/2017/08/17/20170817082519982.jpg> [dostęp: 4.01.2022].

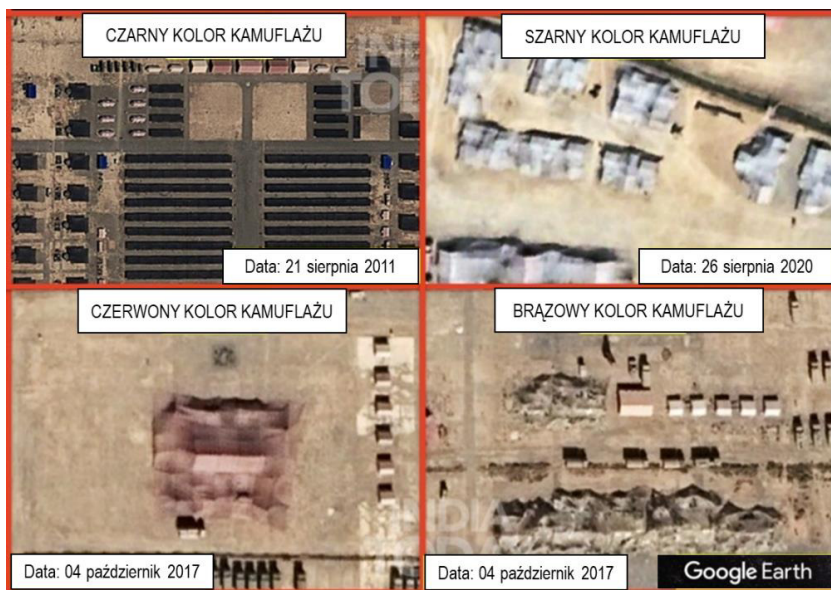
Fotografia 4. Chiński czołg podstawowy VT-4 w kamuflażu mobilnym

Źródło: <https://thrivesh.en.made-in-china.com/> (dostęp: 4.01.2022).

Fotografia 5. Mobilny hangar z podpinką antyradarową i pokryciem maskującym

W obszarach górskich, aby „połączyć” rozmieszczenie wojsk z otoczeniem, wojska lądowe korzystają co najmniej z sześciu różnych wzorów. Na duże powierzchnie pokrycia maskujące są zakładane na całym obszarze, aby uniknąć rozpoznania i wykrycia. Przykłady zastosowania różnych wzorów maskowania zaprezentowano na rysunku 1. Na rysunku 2 z kolei przedstawiono wykorzystanie roślinności do ukrywania pojazdów i ważnych obiektów militarnych.

Źródło: <https://akm-img-a-in.tosshub.com/indiatoday/images/bodyeditor/202010/camouflage2> [dostęp: 20.01.2022].

Rysunek 1. Przykłady zastosowania różnych wzorów maskowania obiektów wojskowych

Źródło: <https://akm-img-a-in.tosshub.com/indiatoday/images/bodyeditor/202010/camouflage2> [dostęp: 20.01.2022].

Rysunek 2. Efekt wykorzystania roślinności do zamaskowania rozmieszczenia obiektów militarnych

• Pozorowanie.

Jedną z podstawowych form maskowania działań wojsk lądowych ChAL-W jest używanie celów pozornych. Pozorowanie polega na zamierzonym i zorganizowanym działaniu, wykorzystującym manewr i inne przedsięwzięcia, w celu wprowadzania przeciwnika w błąd co do dyslokacji oraz sposobu użycia wojsk. Jest wykonywane przez wydzielone siły i środki, przy wykorzystaniu dostępnego sprzętu i osiągalnych materiałów. Pozorowanie można określić jako imitację w jakimkolwiek sensie osoby, obiektu lub zjawiska, która ma na celu wprowadzenie w błąd urządzeń obserwacyjnych przeciwnika lub spowodowanie niewłaściwej oceny potencjału i możliwości strony przeciwnej. Imitatory są czasami nazywane atrapami lub makietami. Od dawna były wykorzystywane w działaniach wojennych i niejednokrotnie udowodniły swoją skuteczność.

Podstawową funkcją imitatorów (wabików) jest zwiększenie możliwości przetrwania wojsk własnych poprzez dezorientację przeciwnika co do faktycznej ilości rzeczywistego sprzętu wojskowego oraz obiektów i instalacji militarnych.

Armia chińska wykorzystuje dwa rodzaje imitatorów – nadmuchiwane i stałe – do imitowania obiektu lub zjawiska oraz do oszukiwania urządzeń obserwacyjnych przeciwnika. Oba typy są lekkie, tanie, przenośne, łatwe w montażu i użyciu. Za ich pomocą można symulować szeroką gamę sprzętu, w tym czołgi, samoloty, artylerię, wyrzutnie rakiet balistycznych i różne inne rodzaje pojazdów i sprzętu wojskowego. Umieszczenie i przemieszczanie ich wraz z prawdziwym sprzętem może ograniczać obserwację przeciwnika, odwrócić jego uwagę od prawdziwych obiektów i wartościowych celów oraz zmylić go co do liczby i lokalizacji wyposażenia, żołnierzy i sprzętu.

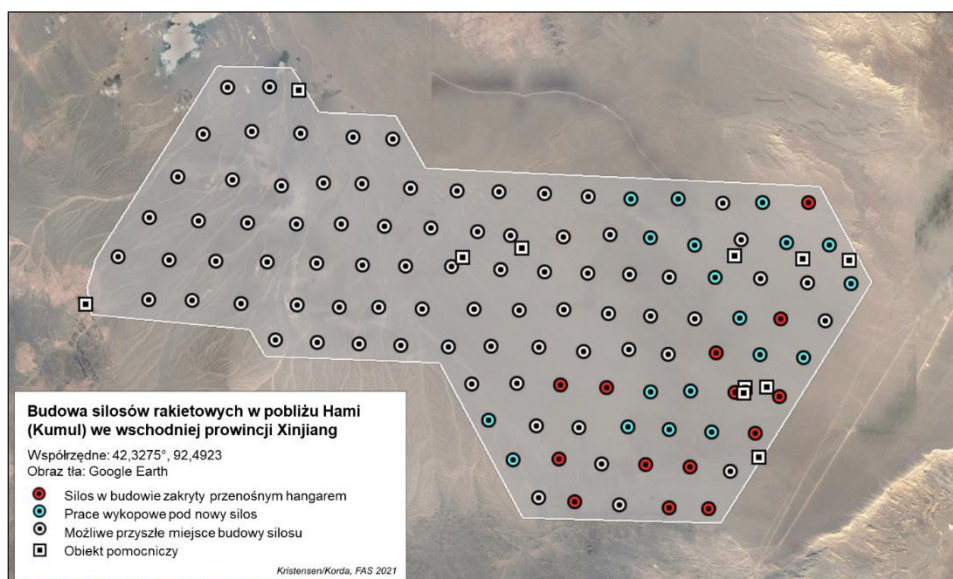
Według szacunków jednego z chińskich strategów wojskowych z Akademii Nauk Wojskowych ChAL-W (ang. *Academy of Military Science of the Chinese People's Liberation Army*), stosunek prawdziwego sprzętu do imitatorów wynoszący jeden do jednego daje równowartość 40-procentowego wzrostu zdolności przetrwania wojsk używających tego rodzaju wyposażenia²⁴.

W 2021 roku Chiny rozpoczęły budowę ponad stu nowych silosów dla międzykontynentalnych pocisków balistycznych na pustyni w pobliżu północno-zachodniego miasta Yumen. Może to oznaczać znaczną rozbudowę potencjału nuklearnego Pekinu. Zdjęcia satelitarne pokazują, że Chiny budują również drugi kompleks, z prawdopodobną liczbą 120 silosów raketowych,

24 Por.: A. Jensen, *Deception Is Key to Chinese Military Strategies*, <https://thediplomat.com/2020/08/deception-is-key-to-chinese-military-strategies/> [dostęp: 20.01.2022].

w pobliżu Yumen w prowincji Gansu. Drugi obiekt z silosami raketowymi znajduje się 380 kilometrów (240 mil) na północny zachód od pola Yumen w pobliżu miasta Hami na poziomie prefektury we wschodnim Sinciangu²⁵.

Kompleks z silosami raketowymi Hami jest na znacznie wcześniejszym etapie rozwoju niż obiekt w Yumen. Budowa rozpoczęła się na początku marca 2021 roku w południowo-wschodnim narożniku kompleksu i obecnie, jak wskazują zdjęcia satelitarne, w szybkim tempie jest kontynuowana. Od tego czasu nad co najmniej 14 silosami wzniesiono już kopuły osłonowe, a w kolejnych 19 miejscach oczyszczono ziemię w ramach przygotowań do budowy kolejnych silosów. Siatkowy zarys całego kompleksu wskazuje, że docelowo może on obejmować około 110 silosów²⁶ (zob. rysunek 3).

Źródło: https://s3.us-east-1.amazonaws.com/uploads.fas.org/2021/07/China_Hami-silos.jpg [dostęp: 23.01.2022].

Rysunek 3. Obszar silosów raketowych w pobliżu Hami, z zaznaczonymi obiektami w różnych etapach prac budowlanych lub możliwymi miejscami do budowy silosów

²⁵ Zob.: M. Korda, H. Kristensen, *China Is Building A Second Nuclear Missile Silo Field*, <https://fas.org/blogs/security/2021/07/china-is-building-a-second-nuclear-missile-silo-field/> [dostęp: 20.01.2022].

²⁶ Przedstawione dane są datowane na 26 lipca 2021 r. Zob.: tamże.

Budowa ponad stu nowych silosów raketowych, jeśli zostanie zakończona, oznaczałaby historyczną zmianę dla Chin. 250 nowych silosów w budowie jest dodatkiem do siły około stu mobilnych wyrzutni międzykontynentalnych pocisków balistycznych, które siły rakietowe Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej²⁷ rozmieszczają w kilkunastu bazach. Nie jest jasne, w jaki sposób Chiny będą wykorzystywać nowe silosy, czy załadują je wszystkie pociskami, czy też część zostanie wykorzystana jako puste imitatory²⁸.

ChAL-W posiada własne wyspecjalizowane jednostki maskowania, które podejmują szeroką gamę przedsięwzięć związanych z ukrywaniem i pozorowaniem (zob. fotografia 6). Chińscy producenci z kolei na potrzeby wojska wytwarzają makiety czołgów (zob. fotografia 7), samolotów (zob. fotografia 8), wyrzutni raketowych, stacji radarowych czy też pojazdów dowodzenia. Według zapewnień producentów, pozorne obiekty charakteryzują się następującymi cechami techniczno-użytkowymi²⁹: realistyczny wygląd, podobne właściwości zobrazowania całego spektrum promieniowania elektromagnetycznego do rzeczywistych obiektów, niska masa, wielokrotność rozwijania i zwijania makiety bez wpływu na jej kształt i użytkowanie, wysoka odporność mechaniczna na rozdzieranie lub odkształcenie, niski koszt i nieskomplikowana konserwacja.

27 Siły Rakietowe Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ang. *People's Liberation Army Rocket Force* – PLARF) zastąpiły utworzony w 1966 roku Drugi Korpus Artyleryjski (ang. *People's Liberation Army Second Artillery Corps* – PLASAC), zarządzający siłami raketowymi Państwa Środka. Do jego zadań należały: ochrona Chin przed atakiem raketowym oraz planowanie ofensywnych działań, związanych z przeprowadzeniem ataku nuklearnego. Zob.: <http://www.nowastrategia.org.pl/sily-raketowe-chinskiej-armii-ludowo-wyzwolenczej-i-reforma-armii/> [dostęp: 22.01.2021].

28 W okresie zimnej wojny Stany Zjednoczone opracowały plan przemieszczania swoich międzykontynentalnych pocisków balistycznych między kompleksami, z silosami przystosowanymi do wystrzeliwania rakiet balistycznych, w swoistej grze nuklearnej, aby radzieccy planiści nigdy nie wiedzieli dokładnie, gdzie w danym momencie znajdują się rakiety.

29 Materiały informacyjne ze stron internetowych producentów: Hebei Hainei Aviation Technology Co., Ltd.; Shanghai Jianhang Model Co., Ltd.; Langfang Chiny Model Equipment Co., Ltd.; Wuxi Xibang Industry and Trade Co., Ltd.

Źródło: <http://i2.kknews.cc/HhgKMCEVeTetiwk4dFK3MmKMwZlJpYYNgLBE7dl/0.jpg> [dostęp: 30.01.2022].

Fotografia 6. Źołnierze ChAL-W podczas prac maskowniczych na lotnisku

Źródło: <http://www.cnwsgj.com/file/upload/201806/23/17-00-40-84-12603.jpg>; [https://pl.wikipedia.org/wiki/Typ_99_\(czo%C5%82g\)#/media/Plik:Type_99_MBT_front_right.jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Typ_99_(czo%C5%82g)#/media/Plik:Type_99_MBT_front_right.jpg) [dostęp: 30.01.2022].

Fotografia 7. Chiński czołg podstawowy typ 99 (ZTZ99, WZ123);
zdjęcie u góry – makieta, zdjęcie na dole – pojazd rzeczywisty

Ze względu na swoją misję, polegającą na zapewnieniu odstraszania jądrowego, a także taktykę użycia rakiet balistycznych, siły rakietowe Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (SR ChAL-W) kładą duży nacisk na maskowanie mobilnych wyrzutni międzykontynentalnych pocisków balistycznych. Oprócz stosowania makiet (zob. fotografia 8), często upodabiają swój sprzęt i wyposażenie do pojazdów cywilnych, aby uniknąć wykrycia.

Źródło: <http://www.jh-mx.com/uploads/allimg/190411/1-1Z4111R415X0.jpg>;
<http://5b0988e595225.cdn.sohucs.com/images/20180816/bcbc966dd-754372b3f9874e2a64aea9.jpeg>; <https://media.dwnews.net/dw/tKrZY0Dk-hiQrtm8lajZk3vGLDwc.jpg> [dostęp: 30.01.2022].

Fotografia 8. Myśliwiec wielozadaniowy Chengdu J-10;
zdjęcie u góry i w środku – makieta, zdjęcie na dole – samolot rzeczywisty

Źródło: <http://www.cnwsgj.com/file/upload/201806/23/16-58-53-11-12603.jpg> oraz https://milmag.pl/2021/wp-content/uploads/2021/02/chiny_podwojnytest_00.jpg [dostęp: 30.01.2022].

Fotografia 9. Mobilna wyrzutnia z raketą Dongfeng-21 (kod: DF-21);
zdjęcie u góry – makieta, zdjęcie na dole – pojazd rzeczywisty

Wyrzutnie pocisków balistycznych DF-21 często są maskowane na wszechobecne niebieskie ciężarówki z paliwem, a wyrzutnie DF-10 jako zwykłe ciężarówki towarowe. Aby zwiększyć poziom realizmu, do zamaskowanych pojazdów są nawet dodawane nazwy firm i numery kontaktowe. ChAL-W upodabnia również pociągi wojskowe do zwykłych pociągów pasażerskich, aby umożliwić im przewożenie sprzętu wojskowego z mniejszym prawdopodobieństwem rozpoznania.

Podsumowanie

- Chiński teoretyk wojskowości Sun Tzu twierdził, że *każda sztuka wojenna opiera się na podstępnie*. Maskowanie w chińskiej sztuce wojennej srowadza się do jednego – jak ukryć swoje prawdziwe zamiary i zdezorientować przeciwnika.

- W chińskiej literaturze podkreśla się, że aby uzyskać przewagę, podstęp należy stosować uniwersalnie w różnych warunkach, Chińczycy niemal do perfekcji opanowali tworzenie i manipulowanie percepcją, a z czasem podstęp stał się integralną częścią prowadzenia wojen.

- Chińska kultura promuje ideę, że niekoniecznie trzeba być szczerym, ale należy tworzyć dwuznaczności, aby wykorzystać maksymalną przestrzeń dla strategicznych działań. Chińskie myślenie, że *wojna jest właśnie wojną – walką na śmierć i życie*, z natury rzeczy uznaje, że w tej dziedzinie nie można zwracać uwagi na moralność.

- Z historycznego punktu widzenia, Chińczycy stosowali w czasie pokoju podstęp jako nadrzędną strategię, pozwalającą uniknąć konieczności uciekania się do wojny. Przykładami są: stosowanie podstępu przed i po działaniach wojennych w czasie wojny między chińskimi komunistami a Narodową Partią Chin (Kuomintang), dyplomatyczne oszustwa Chin w kontaktach z USA i Związkiem Radzieckim, udział chińskich „ochotników” w wojnie koreańskiej w 1950 roku, techniki prowadzenia działań dyplomatycznych w postaci tak zwanej dyplomacji dolarowej.

- Być może nowoczesne sposoby maskowania i pozorowania, prezentowane przez wojsko chińskie, mogą mieć podobne niedoskonałości i niedociągnięcia, z jakimi borykają się inne armie świata. Brak faktycznego doświadczenia bojowego od połowy lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku wpływa na fakt, że obecna ChAL-W składa się z „sił o stałym doświadczeniu”. Zarówno jej obecnym dowódcą, jak i kadrze oficerskiej, brakuje doświadczenia

w prowadzeniu nowoczesnych wojen. Pojawiają się opinie, że znacznie więcej żołnierzy ChAL-W brało udział w paradach w Pekinie niż w działaniach bojowych. Pomimo tych zauważalnych niedociągnięć, przewodniczący Chińskiej Republiki Ludowej Xi Jinping rozpoczął pod koniec 2015 roku najbardziej ambitne i potencjalnie dalekosiężne reformy w historii ChAL-W. Często wspominał w swoich wystąpieniach, że kraj musi być przygotowany do wojny.

Bibliografia

Wydawnictwa zwarte i artykuły

- Bhaskar R., *China: Denial and deception*, <https://www.sify.com/news/china-denial-and-deception-news-columns-jkxrLifhdjdsi.html>.
- Chłoń T., Kozłowski K., *Wybrane studia przypadku systemowych działań dezinformacyjnych: Rosja i Chiny [w:] Platforma przeciwdziałania dezinformacji – budowanie odporności społecznej, badania i edukacja*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2021.
- Ciecierski M., *Szpiegostwo przemysłowe opanowało cyberprzestrzeń*, <https://www.wywiad-gospodarczy.pl/cyberprzestrzen.html>.
- Deuve J., *Tajna historia podstępu w czasie II wojny światowej*, Muza SA, Warszawa 2010.
- Fairbank J.K. (red.), *The Chinese World Order*, Harvard University Press, Cambridge Mass, 1968.
- Guànzhōng L., *Dzieje Trzech Królestw*, Wyd. Czytelnik, Warszawa 1972.
- Jaidka P., *Deception, Denial, Distortion and Disinformation (D4) by China*, <https://www.vifindia.org/article/2020/november/17/deception-denial-distortion-and-disinformation-d4-by-china>.
- Jensen A., *Deception Is Key to Chinese Military Strategies*, <https://thediplomat.com/2020/08/deception-is-key-to-chinese-military-strategies>.
- Korda M., Kristensen H., *China Is Building A Second Nuclear Missile Silo Field*, <https://fas.org/blogs/security/2021/07/china-is-building-a-second-nuclear-missile-silo-field>.
- Latimer J., *Deception in War*, John Murray, Londyn 2001.
- Plebaniak P., *36 forteli. Chińska sztuka podstępu układania planów i skutecznego działania*, Wyd. Zysk i Sk-a, Warszawa 2020.
- Raubo J., *Wierzchołek szpiegowskiej góry lodowej? Chiński szpieg skazany w USA*, <https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/wierzcholek-szpiegowskiej-gory-lodowej-chinski-szpieg-skazany-w-usa>.
- Sun Tzu, *Sztuka wojny*, Wyd. Przedświt, Warszawa 1994.
- Sun Wu, Sun Bin, *Sztuka wojny oraz 36 chytrych sztuczek*, tłum. J. Zawadzki, 2008.

Strony internetowe

<http://i.guancha.cn>.

<http://i2.kknews.cc>.

<http://mil.news.sina.com>.

<http://www.cnwsgj.com>.

<http://www.nowastrategia.org.pl>.

<https://akm-img-a-in.tosshub.com>.

<https://pl.wikipedia.org>.

<https://s3.us-east-1.amazonaws.com/uploads.fas.org>.

<https://thrivesh.en.made-in-china.com>.

<https://www.armyrecognition.com>.

<https://www.aspi.org.au/report/tweeting-through-great-firewall>.

<https://www.pism.pl/>.

<https://www.worldbank.org>.

<https://www.zhihu.com>

Far Eastern approach to the issue of deception

Abstract

This article presents content related to China's historical and contemporary approaches to issues of camouflage, deception, and mystification. Essential content includes a characterization of the historical conditions influencing Chinese approaches to deception and an exemplification of China's contemporary approach to the problem of camouflage. An inquiry is presented into Chinese disinformation activities, which are increasingly assessed by experts to be as aggressive as they are analogous to activities in this domain of the Russian Federation. The considerations undertaken in the chapter also concern selected aspects of concealment, as well as examples of solutions in the area of posturing with the use of advanced ways and means, methods as well as specialized equipment are presented.

Keywords: camouflage, disinformation, deception, China, armed forces, security.

Summary

Chinese literature emphasizes that to gain an advantage, deception must be used universally under a variety of conditions. The Chinese have mastered the creation and manipulation of perception almost to perfection and over time, deception has become an integral part of warfare. Chinese culture promotes the idea that it is not necessarily to be honest, but ambiguity should

be created in order to create the maximum space for strategic action. The Chinese have in mind that „war is just war - a fight to the death” inherently recognizes that morality cannot be considered in this domain. Historically, the Chinese have used deception in peacetime as an overriding strategy to avoid the war itself. Examples include the use of deception before and after hostilities during the war between the Chinese Communists and the National Party of China (Kuomintang); China’s diplomatic deceptions in dealing with the U.S. and the Soviet Union; the participation of Chinese „volunteers” in the Korean War in 1950; and diplomacy techniques in the form of so-called „dollar diplomacy”. Perhaps the modern modes of camouflage and posturing exhibited by China may have similar imperfections and shortcomings faced by other armies of the world. The lack of actual combat experience since the mid-1980s influences the fact that the current People’s Liberation Army (PLA) consists of a „fixed experience force”. Both its current commanders and officer lack experience in modern wars fights.